

Aleksandrian seminaari 21.10.2004: Oppimiskeskus ja uudet tietoaaineistot

[07/04](#)

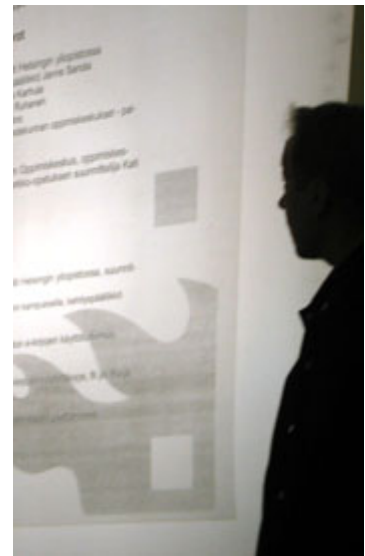
Oppimiskeskus Aleksandria järjesti *torstaina* 21.10.2004 *Oppimiskeskus ja uudet tietoaaineistot* seminaarin. Seminaaripaikalle Yliopiston päärakennukseen saapui 80 henkeä. Paikalle oltiin tultu kaukaakin Suomen saloilta. Vieraiden joukossa oli sekä yliopistokirjastojen että ammattikorkeakoulukirjastojen väkeä.

[Seminaarin ohjelma.](#)

[Seminaarin esitysten materiaalit.](#)

Aamutuimaisen kahvittelun jälkeen Opiskelijakirjaston johtaja **Matti Hjerppe** avasi tapahtuman ensimmäisen puoliskon *Oppimiskeskuksien monet kasvot*. Hän uumoili seminaarin aloittavien kuuden Oppimiskeskus-esittelyn tuottavan kuusi erilaista määritelmää oppimiskeskukselle.

Vuoden vanhan [oppimiskeskus Aleksandrian](#) näkökulmasta Hjerppe määritteli oppimiskeskuksen oppimispalvelukirjon keskittäväksi korkeatasoiseksi tuetuksi palveluksi. Opiskelijakirjaston ja Aleksandrian lupsahtamista eri kiinteistöihin Hjerppe piti ongelmallisena, mutta vakuutti työtä tehtävän palvelujen integroimiseksi.

Aleksandrian puolesta avauspuheenvuoron piti opetusteknologiapäällikkö **Janne Sariola**. Hän nosti erityisesti esiin oppimiskeskuksien pedagogisen haasteen. Vuorovaikutteinen yhteistyö- ja ammattipohjainen projektityöskentely ei vielä ole lyönyt itseään läpi yliopistolla. Muutos yksilöllisestä puurtamisesta tiimityöhön on otettu huomioon Aleksandrian suunnittelussa, mutta murros oppimiskäytännöissä tapahtuu hitaasti.

Monimediakonsepti, langaton verkko, avoimuus, palveluverkosto ja kohtaamispaikka olivat sanoja jotka nousivat esiin Sariolan esityksessä ja sen

jälkeen tasaisen tiuhaan läpi seminaarin.

Metsätalon humanistikeskuksesta kertoi [Humanistisen tiedekunnan kirjaston](#) informaatikko **Pekka Karhula**. Karhulan analyysissä oppimiskeskus koostuu tiloista, laitteista, aineistoista, neuvonnasta ja koulutuksesta. Karhula korosti oppimiskeskuksessa tarvittavan laitteistojen ja tilojen lisäksi asiantuntevaa neuvontaa. Lisäksi Karhula selvensi monitoimipaikkaisen kirjastonsa näkökulmaa kirjaston resursseihin ja tukeen kiinnipääsemiseen verkon avulla.

[Käyttäytymistieteellisen tiedekunnan kirjaston](#) johtaja **Tuula Ruhanen** kertoi rakenteilla olevan oppimiskeskus Minervan suunnitelmista. Suunnitelmissa on keskittää kirjasto, atk-palvelut sekä opintopalvelut samaan paikkaan ja saattaa näin yhteen opiskelu, opetus ja tutkimus. Tarjoamalla kohtaamispaikka edistetään yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Tavoitteet ovat siis varsin yhteistoiminnallisia.

[Terkosta](#), taitopajoista sekä muista terveystieteiden oppimiskäytännöistä kertoi informaatikko **Tiina Heino**. Erityisesti kliinisten käytännöntaitojen harjoittamisen taitopajat hersyttivät yleisöltä kiinnostuneita kysymyksiä. Myös Terkon

[digitaalista kurssikirjastoa](#) sekä nopeasti edistyvän terveystieteiden alan erityistä soveltuvuutta elektronisten aineistojen käyttöön sivuttiin.

[Eläinlääketieteellisen tiedekunnan](#) oppimiskeskus on vasta suunnitteilla. Aiheesta puhunut palvelujohtaja **Teodora Oker-Blom** puhui Viikin kampuksen ja eläinlääketieteellisen tiedekunnan asiantuntijayhteistyöstä, tarpeesta saattaa aineistot samaan tilaan sekä opetusympäristön ajanmukaisena pitämisestä.

Helsingin yliopiston oppimiskeskustilannekatsauksen jälkeen ulkopaikkakuntalaisen tuulahduksensa tilaisuuteen toi Vaasan [Tritonian](#) oppimiskeskusta esittelleet oppimiskeskuspäällikkö **Sari Tarvonen** sekä verkko-opetuksen suunnittelija **Kati Hietalahti**. Perinpohjaisessa oppimiskeskuksen esittelyssä eteen piirtyi elävä kuva Tritonian virtuaaliaulasta ja tutkijatornista. Vaasassa opettajien ja opiskelijoiden koulutus on oppimiskeskukselle keskeisiä osa-alueita. Kiintoisina kuunneltiin myös alueellisesta yhteistyöstä ruotsalaisten yliopistojen kanssa.

Lounastauon jälkeen jatkettiin temalla *E-aineistot opiskelun osana*.

Iltapäivän avasi suunnittelija **Mikael Vakkari** alustus E-oppimateriaaleista Helsingin yliopistossa.

Vakkarin mukaan e-oppimateriaali on määriteltävä "verkon kautta jaettavaksi perustutkinto-opiskelumateriaaliksi". Ongelmiksi Vakkari näki yhteisten käytäntöjen puutteen. Materiaalin tallennukselle, kuvailulle ja hallinnalle sekä tekijänoikeuksien hankinnalle on löydettävä yleiset pelisäännöt.

Nykyinen ryhmätyöohjelmistojen, opetus- ja oppimisympäristöjen, tuotantotyökalujen ja muiden e-palveluiden hetteikko ei palvele e-aineistojen käytettävyyttä.

Käytäntöjä yhtenäistämään on tullut [*DOMS - Digital Objects Management System*](#). Esimerkiksi tämä e-

dokumenttien hallintajärjestelmä voi auttaa yliopistoa luovimaan kohti hallittua, tarvetta vastaavaa ja käytettyä e-aineistoa.

Ohjelmaan lisäyksenä tullut kehityspäällikkö Kimmo Koskisen lyhyt alustus [*Viikin tiedekirjaston*](#) e-aineistosta herätti myös kiinnostusta. Koskinen selvitteli Viikissä parhaillaan testattavaa OAI-yhteensopivaa [*DSpace*](#) -ohjelmistoa. Monipuolisen ohjelmiston teknisten kieturoiden suorimisen lisäksi Koskinen piti tärkeänä haasteena palvelun tunnetuksi tekemistä ja markkinointia.

[*Opiskelijakirjastosta*](#) paikalla oli puhumassa suunnittelija **Hannu Rajala**, joka selvitteli tekemäänsä tutkimusta Opiskelijakirjaston e-kirjojen käytöstä. Rajalan tutkimuksen perusteella e-kirjat ovat ainakin toistaiseksi marginaalinen ilmiö, joka ei kirjaston normaalia kirjastotoimintaa avita, eikä siihen vaikuta.

Opiskelijakirjaston strategiana on ollut tarjota kurssikirjoja joustavasti digitaalisessa muodossa ja näin helpottaa painettujen kirjojen kysyntää. Kirjaston motiiveina on myös tilasäästö ja e-kirjojen käsittelyn helppous. Opiskelijalle hyötynä e-kirjoista olisi saatavuus, kirjojen kierto, merkintöjen tekemähdollisuus sekä käytäntöjen helpottuminen (esimerkiksi automaattinen palautuminen).

Tutkimus kuitenkin osoittaa, että e-kirjapalvelun tuottajat eivät ole pystyneet tuottamaan tarpeeksi luotettava ja helppokäyttöistä palvelua. Toinen ongelma on se, että kiertävimpiä kirjoja ei ole saatu elektronisessa muodossa. E-kirjoissa kysyntä ja tarjonta eivät siis kohta: akateemista kirjallisuutta on vaikea löytää eivätkä kustantajat halua julkaista myydyimpiä kurssikirjojaan e-kirjoina.

Muun muassa e-kirjojen pieni kokoelma, e-kirjapalvelujen huono käytettävyyttä, e-kirjapalvelun tuntemattomuus, elektronisen kirjan luettavuuden ongelmat sekä painetun materiaalin hyvä saatavuus estävät Rajalan mukaan e-kirjapalvelua saavuttamasta kriittistä massaa, jonka jälkeen e-kirjojen

mainostamiseen ei enää tarvitsisi panostaa kaikin mahdollisin tavoin.

Päivän viimeisenä puhujana NetLibrary:n e-kirjapalvelun käytettävyyttä tutkinut **Raija Perälä** näytti havainnollisesti e-palvelun verkkokäytettävyyden ongelmia esimerkkinään [NetLibrary -palvelu](#). Perälä selvensi tutkimuksensa empiirisen käytettävystestauksen ja [Nielsenin heuristisen menetelmän](#) ristitilussa kuinka verkkosivusto itse heikentää käyttöään.

Käytettävyytutkimus on negatiivista ja keskittyy ongelmiin, mutta Perälä oppi tutkimusta tehdessään myös sen, että e-kirjojen suuri mahdollisuus syntyy oivaltaessa, että ne voidaan tavoittaa lähes mistä vain. Tämän perustavan seikan lisäksi etsi-toiminne on ylivoimainen työkalu paperimuotoiseen aineistoon nähden.

Näiden etujen täysimääräistä hyödyntämistä varten on palvelun käytettävyyden kuitenkin ensin yllettävä sellaiselle ongelmattomuuden astelle, että itse väline muuttuu näkymättömäksi. Vasta tällöin on mahdollisuus nähdä sisältö ja keskittyä siihen.

Seminaarin lopun keskustelussa ilmi tuli, ettei kovinkaan moni uskonut e-kirjan nykymuotoisena välineenä olevan tällä läpinäkyvyyden tasolla. Oppimiskeskuksen palveluihin ja suunnitelmiin e-kirjat kuitenkin tuntuvat kuuluvan mahdollisuuksiensa johdosta nyt ja jatkossa.

*Jussi Hanén
jussi.hanen at helsinki.fi
Tietotekniikkasuunnittelija
Opiskelijakirjasto*

puh. 191 24 040

